

PayderBülten:11

Paylaşım Ekonomisi Derneği İletişim Bülteni

Mart 2024

Dünya çapında döngüsellığı artırmaya yardımcı olan üç ana eğilim

Doğrusal ekonomiler, gereksiz atıklara ve çevresel bozulmaya yol açan bir “kullan-kullan-at” modelini takip ederken, döngüsel ekonomiler, kaynakların mümkün olan her yerde sürekli olarak yeniden kullanılmasını sağlayarak “azaltma, yeniden kullanma ve geri dönüştürme” ilkesine dayanır. Uzun vadeli sürdürülebilirlik, döngüsel bir ekonomiye küresel bir geçiş olarak tanımlanabilir.

Dünya Bankası'nın AB'deki döngüsel ekonomi hakkında yayınladığı ilk kapsamlı raporuna göre, büyük ölçüde doğrusal bir ekonomiyi sürdürmek zaman içinde giderek sürdürülemez hale gelecek. Konut, ulaşım, ürün ve hizmetlere olan talep arttıkça, hammadde ihtiyacı da artacak ve bu da bu malzemelerin yaşam döngüsünü ve bulunabilirliğini çok önemli bir konu haline getirecektir.

Döngüsel ekonomi stratejileri, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından tahmin edildiği gibi, küresel sera gazı emisyonlarının **2050 yılına kadar % 40** oranında azaltılmasına yardımcı olabilir. Neyse ki, dünyanın birçok yerinde döngüsellığe geçiş devam ediyor. Bu yazımızda, döngüsellığe geçişi ilerletecek üç ana eğilimi inceleyeceğiz.

1. Daha fazla sürdürülebilir hammaddelere geçiş

Neste' de Yenilenebilir Polimerler ve Kimyasallar Strateji ve Geliştirme Başkan Yardımcısı olan **Lars Börger'** in," Son üç ila dört yılda insanlar, tedarik zincirinin çeşitli bölümlerine daha çok döngüsel uygulamaları benimsemeleri için baskı yapan iklim değişikliğinden kişisel olarak da etkilenmeye başladılar " şeklinde açıklama yaptığını okuduk.

Geri dönüştürülmüş malzemeleri ürünlerine dahil etmek, birçok işletmenin karbon ayak izlerini azaltmasının ve sürdürülebilirliğe bağlılığının yollarından birisi aslında. Bulgular, daha fazla şirketin bakir kaynakları yeniden kullanılan, geri dönüştürülen veya yenilenebilir olan kaynaklarla değiştirdiğini gösteriyor. Örneğin, %100 yenilenebilir ve geri dönüştürülmüş girdilerden üretilen plastik üretimi için bir hammadde olan **Neste RE,** bir dizi marka ve ürün için plastik değer zincirlerinde yer alan fosil bazlı hammaddelerin yerine uygulanıyor. Sonuç olarak biyo bazlı veya diğer yenilenebilir malzemelerle birlikte döngüsel malzemeler, fosil kaynaklara bağımlılıktan uzaklaştıran bir çıkış yolu sağlıyor.

Bu eğilim, modadan ulaşıma kadar çeşitli endüstrilerde karşımıza çıkıyor. Örnek olarak **Nike'** ın tamamen döngüsel bir tedarik zinciri vizyonu ile tekstil endüstrisinin tekstili daha fazla geri dönüştürmeye yönelmesini gösterebiliriz. Benzer şekilde, atık ve kalıntılardan üretilen yenilenebilir dizel ve sürdürülebilir havacılık yakıtı kullanımı yaygınlaşıyor. Keza inşaat sektörü de daha çok çevreyi koruyan sürdürülebilir malzemeler seçiyor.

Daha fazla sürdürülebilir hammaddelere olan artan talep, doğal kaynakları koruduğu gibi tasarım ve üretim tekniklerinde yeniliği teşvik ettiği için döngüsel ekonominin temelini oluşturuyor. Giderek daha fazla işletme döngüsel ekonomiye katıldıkça, çevresel sorunların giderek daha fazla çözüm bulacağı kesin. Elbette endüstrinin ve tüketicinin talep standartları yükseldikçe küresel ekonomi döngüsellik kazanmaya devam edecek.

2. Döngüsellliği destekleyen yeni yasal düzenlemeler

Otoriteler, döngüsellliğe dönüşüm sürecine yasal düzenlemelerin hız vereceği görüşünde birleşiyorlar. Bu sayede verilecek devlet teşvikleri hızlı sonuçlar almayı sağlayacak.

Bu görüşün, dünyanın dört bir yanında gerçekleşen çok sayıda önemli yasal düzenleme ile hayata geçtiğini görüyoruz.

Örneğin Avrupa Birliği'nde, Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi sadece ambalaj atıklarının oluşumunu azaltmayı değil, aynı zamanda ambalaj hammaddelerinin geri dönüştürülmesi amacıyla döngüsel ambalaj ekonomisini teşvik ediyor. ABD'nin Kaliforniya eyaletinde yürürlüğe giren yeni bir yasa, tek kullanımlık ambalaj ve gıda ürünlerinin aşamalı olarak kaldırılmasını zorunlu kılıyor. Federal ABD hükümeti bir bütün olarak döngüsel ekonomiyi geliştirmek için bir dizi etkin ve geniş politikalar uyguluyor.

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (EPR) programları da üreticileri ürünlerinin kullanım ömrü sonu yönetiminden sorumlu tutuyor. Bu program, markaları geri dönüşüm ve yeniden kullanım için

tasarlamaya yönlendirerek malzemelerin döngüsel kullanımını daha da teşvik ediyor.

Covid-19 salgını ve Ukrayna ile Rusya arasındaki savaş sonucu ortaya çıkan enerji krizi, hükümetlerin döngüsel ekonomiyi güçlendirme gereğini ortaya çıkardı. Çünkü ulusların ve jeopolitik bölgelerin hammadde açısından bağımsızlıklarını ve güvenliğini artırma ihtiyacı çok net anlaşıldı.

Yasal düzenleme yoluyla hükümetler, yatırımların güvenli bir şekilde yapılabileceği ve inovasyonun gelişebileceği pazar ortamları yaratmaya çalışıyor. Böylece ekonomilerine hizmet edecek yeni ve daha büyük döngüsel çözümler potansiyel olarak güçleniyor.

3. Daha döngüsel çözümler için teknoloji odaklı yenilik

Çoğu durumda, döngüsellik mevcut teknoloji ve altyapı ile sınırlı kalıyor. Elektronik atık ve plastik atık, bu zorluğun örneği olan iki büyük atık akışı olarak gündemde. Elektronik atık için, küçük ve iç içe geçmiş miktarlarda bulunan çok sayıda malzemeyle birçok elektronik cihazın karmaşık yapısı geri dönüşümü zorlaştırıyor. Bu arada plastik atıkların geri dönüşümü, verimli toplama, ayırma ve yeniden işlemeye yönelik zorluklarla karşı karşıya. Bununla birlikte, elektronik cihazların ömrünü uzatmak ve geri dönüşüme yardımcı olmak için yeni teknolojiler ve yenilikçi çözümler ortaya çıkıyor. Aynı zorluklar plastikler için de geçerli., Yenilikçi çözümler, daha önce geri dönüştürülemeyen veya geri dönüştürülmesi zor malzemeler için döngüsel ekonomiyi büyütecektir.

Dahası teknolojik yenilikler, aynı zamanda akıllı atık yönetim sistemleri, yapay zekâ ve robotik özellikli atık ayırma ve yeniden üretim gibi girişimler döngüsel ekonomiye yeni yollar açıyor. Blockchain, dijitalleştirilmiş onarım hizmetleri ve tedarik zinciri takibi de yeni döngüsel ekonomi çözümlerinin ortaya çıkmasında büyük rol oynuyor.

Döngüsel bir geleceğe doğru

Döngüsel ekonomiye olan dönüşümün ilk günlerindeyiz. Ancak artan farkındalık ve onu ileriye götüren bu eğilimlerle, büyümenin ve eşitliğin aşırı atık ve aşırı kaynak kullanımından uzak gerçekleşeceğine dair ümitliyiz. Döngüsellik ve sürdürülebilirliğin merkezinde olduğu yeni bir geleceğe doğru ilerlediğimiz kesin. Yeter ki her yeni girişimde bu gerçeğe kulak vererek geleceğimizi sürdürülebilir şekilde yeniden inşa edelim.

www.ibrahimaybar.com.tr

ibrahim.aybar@paylasimekonomisidernegi.org

ibrahim.aybar@vesiile.com